זה בורר פרק שלישי סנהדרין כו.

אוספין כשרין. דמני למיכליהו קודם זמן הביעור: **ואזלי עניים אספי לבו.** בשביל המעות והוו להו סוחרי שביעית ורמכגא אמר לאכלה (ויקרא כה) **ולא לסחורה** (ע"ז סב.). והכי משמע מתניתין בתחלה לאלו הספולין עכשיו משום סוחרי שביעית היו קורין אותן אוספי שביעית וכשרין משרבו האנסין חזרו לקרות את האוספין פוסרין ופסולין: **ארנונא.** מס שגובה המלך מן התבואות כך וכך כורין מן השדה לשנה: **פוקו וזרעו בשביעית.** שביעית בזמן הזה דרבנן דבטלה קדושת הארץ: **כריב.** מריש: **אמר לו.** ריש לקיש: **כסן ומורש.** זה כהן הוא שמורש בשביעית דאמרי' לקמן נחשדו כהנים על השביעית: **אגיסטון.** שכיר וקרקע של נכרי הוא. א"נ משום ארנונא שכרו בעל הבית לתרוס: **כסח.** זומר כרס: **עקל.** דלוכ"א ומרכה לבית הכד לקשור את תפוח הזיתים כשעוברין אותן בקורה: **הלך יודע.** לבו יודע אם לעקל נתכוין או לעקלקלות: **לעקלקלות.** לעבור על דת: **פעלה.** דתרומה בטילה בחמד ומתה והשביעית יאכל זר קודם זמן הביעור: **לפחות.** ממאה דהוא ליה מדומע ואסורה לזרים: **ימכרו לכהן.** דהא שרייה לי' תרומה: **בדמי פרומה.** כלומר בזול דתרומה אין דמיה יקרים כמולין לפי שאינה ראויה אלא לכהנים. כלומר ימכרנה בעליה לכהנים במה שיכול חון מדמי התרומה שהוא חייב לתתה לכהן בחנם דמותר למכור שביעית ע"מ לאכול היא ודמיה קודם הביעור: **נחשדו כהנים.** להשהות שביעית אחר זמן הביעור דמורו בה הימיה משום דאיסתרו תרומה וקדשי קדשים לגייהו והשביעית נמי קדושת הארץ היא: **אמרי.** ר' מאיר בר זרעוקי ור' שמעון עליה דריש לקיש: **ערוזא הוא דין.** קנתרן הוא זה ומטריח בדברי: **כי מעי הפס.** לעלייה שמעברין בה שנה דאמרינן בפ"ק (דף יא.): **הסחורין על השביעיות.** שנעשו סגיגורין לרשעים: **שלשה רועי בקר.** בפרק כהן גדול (לעיל דף יח:): **קצר רשעים הוא.** והילך אנן קומכין על מנין זה לעשות דברייהם ואפילו אי הן עושין עבור כדין וכדת אין השנה מתעברת על ידיהן דבעינן (ב) ב"ד ימנין הה אינו מנין: **דא עקא.** שאתה קורא אותן רשעים: **שבנא.** ממונה על בית של חזקיהו מלך יהודה: **הפליטו.** לעובדך: **ידרכון קשת כוננו חצם וגו'.** על שם שע"י המלך הוא מבקש להמית את אדוניו בלשון הרע הכתוב שם: **לא אמרון קשר.** אל תחשוב בדעתך חזקיהו שיהא מנייו של שבנא מנין ליחשב רוב: **נקברי בית דוד.** שהיה מתנאה למרוד במלכות וליקבר כמותו בקבורת המלכים: **נוף ינענף נפה כדור.** סבב יסבבוך חיילות כדור כשורה להגליותך אל ארץ רחבת ידים. קיפיה דקרא שמה תמות ושם מרכבות כבודך קלון בית אדוניך: **כי הוס.** שבנא נפיק עם סיעתו לגלות מירושלים ולהשליט עם סנחריב: מסרייתך

משרבו האנסין ומאי נינהו **ארנונא.** וא"ת ומשום ארנונא המיכו לחרוש ולזרוע דהוא איסורא מדאורייתא וי"ל דמיירי בשביעית בזמן הזה דרבנן מי נמי י"ל דפקוח נפש הוא שעושל להם המלך מס ואין להם מה יפרענו ומתים בתפיסת המלך והכי אימתר בירושלמי משום חיי נפש:

לעבר חשנה בעפיא. וא"ת היאך היו מעברין בעפיא הא עפיא חולה לארץ היא כדאמרינן פ' חזקת הבתים (נ"ב דף ט. ושם) עפיא ואספמיא וכו' וי"ל דלעבר ר"ל לחשוב והכי משמע מדקאמר כהן וחרש משמע שביעית היתה ואין מעברין השנה בשביעית דאמרי' (לעיל ד' יב.): **אגיסטון** אני בתובה. פ"ה לשון ראשון שכיר אני נכרי בתובה וקרקע של נכרי הוא ולא נהילה דאמרינן בגיטין (דף סב. ושם) אין עודרין עם הנכרי בשביעית ע"כ נראה בפירוש אחר שפיקם הקונטרס משום ארנונא:

לעקל בית הבד אני צריך. וקשה דמ"מ מה בכך מ"מ הוה משביח הכרם דהכי אמרינן פרק כלל גדול (שבת דף עג: ושם) הזומר ולריך לעליה מייב שתים משום קולר ומשום נוטע הכא נמי לחייב משום עבודת נוטע וי"ל דעביד ליה באותו ענין דוחאי קשה ליה דליכא לחייבו משום נוטע[ב] כדאמרינן גבי שבת דשאי גבי שבת דמלאכת מחשבת אסרה תורה והא מתענבא מחשבתו אבל גבי שביעית אין לאסור רק היכא דמשביח הקרקע אבל הכא קשיא ליה וכה"ג שרי כדאיתא פרק המוכר את הספינה (נ"ב דף פ:): **ימכרו לכהנים בדמי** תרומה. וא"ת והא אסור לעשות סחורה בפירות שביעית כדאמרינן במסכת ע"ז (דף סב:) לאכלה ולא לסחורה וי"ל דסחורה היינו כשמוכרה בשוק כעין חנות דדמי לסחורה אבל פעם א' כעין אקראי בעלמא ליכא משום סחורה: **בדור אל ארץ רחבת ידים.** פ"ה כדור כשורה יסובבוהו חיילות פ"א כגר שהוא גולה ל' דיה כמו מדור נאהלי רשע (תהלים סד) ל"א ككדור פלוטו"ה בלע"ז כמו הכדור והאמוס (לקמן דף קח:) ואע"ג דלא כתיב ككדור מ"מ אשכחן כי האי דרשה דכתיב (קהלת יב) דברי חכמים כדרבונות ודרשינן (ירושלמי סנהדרין פ"י) ككדור של בנות שזורקין זו לזו חכיתה כך אדם מוסר דברי תורה לחבירו ולתלמידיו זה לזה ומתפקחין זה מזה ולא כתיב ككדרבונות[ב]:

מתשבה

ומיגנגנו כולי עלמא כי אתי א"ל ממאן נבעי כי ניחא נפשיה א"ל שקולו תליסר מעי דציירי לי בסדינאי והדרו ליה לפלניא דשקלתינהו מיניה ולא איצטריכו לי: א"ר שמעון בתחילה היו קוראין אותן אוספי שביעית: מאי קאמר אמר רב יהודה ה"ק בתחילה היו אומרים אוספי שביעית בשרין סוחרין פסולין משרבו ממציאי מעות לעניים ואזלי עניים ואספי להו ומייתו חזרו לומר אחד זה ואחד זה פסולין קשו בה בני רחבה האי משרבו האנסים משרבו התגרין מיבעי ליה אלא בתחילה היו אומרים אחד זה ואחד זה פסולין משרבו האנסין ומאי נינהו ארנונא כדמכריז רבי יגאי [א]פוקו וזרעו בשביעית משום ארנונא חזרו לומר אוספין בשרין סוחרין פסולין ר' חייא בר זרנוקי ור"ש בן יהוצדק הוו קאזלי לעבר שנה בעסיא פגע בהו ריש לקיש איטפיל בהדייהו אמר איזיל איחזי היכי עבדי עובדא חזייה לההוא גברא דקא כריב אמר להן כהן וחורש אמרו לו יכול לומר אגיסטון אני בתוכו תו חזייה לההוא גברא דהוה כסח בכרמי אמר להן כהן וזומר א"ל יכול לומר לעקל בית הבד אני צריך אמר להם הלב יודע אם לעקל אם לעקלקלות הי אמר להו ברישא אילימא הא קמייתא אמר להו ברישא הא נמי לימרו אגיסטון אני בתוכו אלא הא אמר ליה ברישא והדר אמר להו הך מאי שנא כהן משום [ג]דחשידי אשביעית [ד](דתנן) [ה]סאה תרומה שנפלה למאה סאין של שביעית תעלה פחות מיכן ירקבו והוינן בה אמאי ירקבו ימכרנו לכהן בדמי תרומה חוץ מדמי אותה סאה ואמר רב חייא משמיה דעולא זאת אומרת נחשדו כהנים אשביעית אמרו טרודא הוא דין כי מטו להתם סליקו לאיגרא שלפוה לדרגא מתותיה אתא לקמיה דרבי יוחנן א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר שנה הדר אמר לא קשיא לי מידי דהוה אשלשה רועי בקר [ו]ורבנן אחושבנייהו סמוך והדר אמר לא דמי התם הדור אימנו רבנן ועברוה לההוא שתא הכא קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין אמר רבי יוחנן דא עקא כי אתו לקמיה דרבי יוחנן אמרו ליה קרי לן רועי בקר ולא אמר ליה מר ולא מידי [ז]אמר להו ואי קרי לכו רועי צאן מאי אמינא ליה מאי קשר רשעים שבנא הוה דריש בתליסר רבוותא חזקיה הוה דריש בחד סר רבוותא כי אתא סנחריב וצר עלה דירושלים כתב שבנא פתקא שדא בגירא שבנא וסיעתו השלימו חזקיה וסיעתו לא השלימו שנאמר [ח]כי הנה הרשעים ידרכון קשת כוננו חצם על יתר הוה קא מסתפי חזקיה אמר דילמא חס ושלום נטיה דעתיה דקוב"ה בתר רובא כיון דרובא מימסרי אינהו נמי מימסרי בא נביא ואמר לו [ט]לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר כלומר קשר רשעים הוא וקשר רשעים אינו מן המנין הלך לחצוב לו קבר בקברי בית דוד בא נביא ואמר לו [י]מה לך פה ומי לך פה כי חצבת לך פה קבר הנה ה' מטלטלך טלטלה גבר אמר רב [יא]טלטולא דגברא קשי מדאיתתא [יב]ועטך עטה אמר רבי יוסי ברבי חנינא מלמד שפרחה בו צרעת כתיב הכא ועטך עטה וכתיב התם [יג]ועל שפם יעטה [יד]צנוף יצנפך צנפה כדור אל ארץ רחבת ידים וגו' תנא הוא ביקש קלון בית אדניו לפיכך נהפך כבודו לקלון כי הוה נפיק איהו אתא גבריאל אחדיה לדשא באפי משרייתיה אמרו

אמרו

ברמי תרומה חרץ מדמי אותה סאה ואמרינן זאת אומרת נחשדו הכהנים על השביעית כי מטו לאסיא שליקו לאיגרא שלפוה לדרגא מתותיה אמרו טרודא הוא דין. אתא ריש לקיש לקמיה דר' יוחנן א"ל בני אדם החשודין על השביעית כשרין לעבר השנה. וא"ח חשביתהו כרועי בקר דעברי שתא אפומייהו לא הני קשר רשעים אינון. וקשר רשעים אינו מן המנין א"ר יוחנן דא עקא כלומר זו צרה: שבנא הוה דריש בתלת פרי רבבותא וחזקיה בחד סר והוה חזקיה מסתפי דלמא משגח קוב"ה בתר רובא. בא הנביא ואמר לא תאמרון קשר לכל אשר יאמר העם הזה קשר ראת מוראו אל

מסורת הש"ס

(א) נ"ל דתמלאן, (ב) נ"ל דתמוסף תרומות פ"ז, (ג) לעיל יח:, (ד) מעשרות כח., (ה) נקוטי. רש"אן, (ו) נוסע"ע תוס' סוכה לו. ד"ה אתרוג ותוס' מולין קד. ד"ה כדרבנן.

תורה אור השלם

1. כי הנה הָרְשָׁעִים יִדְרְכוּן קָשֶׁת כּוֹנְנוּ חִצָּם עַל יֶתֶר לִירוֹת בְּמוֹ אֹפֶל לִישְׁרֵי לֵב:
2. תהלים יא ב
2. לֹא תֹאמְרוּן קֶשֶׁר לְכֹל אֲשֶׁר יֹאמַר הָעָם הַזֶּה קֶשֶׁר וְאֶת מוֹרָאוֹ לֹא תִירָאוּ וְלֹא תַעֲרִיצוּ:
ישעיהו ח יב
3. מָה לְּךָ פֹּה וּמִי לְךָ פֹּה כִּי חָצַבְתָּ לְךָ פֹּה קֶבֶר חֹצְבֵי מָרוֹם קִבְרוֹ חֹקְקֵי בַּסֶּלַע מִשְׁכָּן לוֹ:
ישעיהו כב טו
4. הִנֵּה יְיָ מְטַלְטֶלְךְ טַלְטֶלֶת גֶּבֶר וְעֹטֶךְ עָטֹה:
ישעיהו כב יז
5. וְהִצְרַעְתִּי אֲשֶׁר בּוֹ הַנֶּגַע בְּגָדָיו יִהְיוּ פְרֻמִים וְרֹאשׁוֹ יִהְיֶה פָּרוּעַ וְעַל שָׂפָם יַעְטֶה וְטָמֵא טָמֵא יִקְרָא:
ויקרא יג מה
6. צָנוֹף יִצְנָפֶךָּ צְנִיפָה כַּדּוּר אֶל אֶרֶץ רַחְבַת יָדָיִם שָׁמָּה תָּמוּת וְשָׁמָּה מַרְכְּבוֹת כְּבוֹדֶךָ קְלוֹן בֵּית אֲדֹנֶיךָ:
ישעיהו כב יח

גליון הש"ס

גס' א"ל ואי קרי לכו רועה צאן. עיין ע"ז דף נט ע"א תוס' ד"ה דלריי:

הגהות הב"ח

(ב) רש"י ד"ה קצר וכו' דנעיגן כ"ד נאמנין חה אינן נאמנין הס"ד:

לעזי רש"י

דדורת"א (ידידורש"א). סורג המחדיק את הזיתים תחת הקורה בבית-הבד.

מוסף רש"י

לעקל בית הבד. כמין קופה מסורגת כמלהה ומחמי סמיטת הזיתים נותן הנפת נאותו עקל ומניח עליו קורה ומכבדו להוציא המשקה הנשאר (ע"ז יב.).

עין משפט נר מצוה

לב א מ"י פ"ל מהלי שמיטין הלכה יא:
לד ב ג מ"י שם פ"ח הלכה יח:

רבינו חננאל

נבאין אלא בזמן שהמלכות מטילה מס כך וכך לגבוהו מן היהודים מכל אחד ואחד לפי ממונו וכיון דחזי רבנן הני מוכסין שמעריכין העם ונושאים פנים למקצתן ומקילין עליהן ומכבידין על מקצתן יותר מן הראוי נמצא גזלנין לפיכך ספליהנו רבנן: **אמר** רבא ורועה שאמרו חכמים כי הן פסולין בין רועה בהמה דקה בין רועה בהמה גסה מסתברא הכי כדרבא מדחנן נאמנין עלי ג' רועי בקר מכלל דאלו לא אמר נאמנין עלי רועה בהמה גסה נמי פסולין הן לעדות ורחינן דרבא הן פסולין אבל לא לעדות מדקתני ג' דאי לעדות ג' למה לי ואקשינן אלא מאי לדינא אמאי רועי בקר כל כי חלתא דלא גמירי דינא פסולי ושנינן אתא לאשמעינן אפי' הני דלא שכיחי ביישוב אי קבליהנו עליה אינו יכול לחזור בו אמר רב יהודה סתם רועה כו' כלומר אע"פ שלא ראוהו נוטל משדות אחרים ומשליך לפני בהמתו פסול. אבל סתם גבאי כשר עד שיראו אותו גובה יותר ממאי דחזי ליה: אבוה דר' זירא סתם גבאי הוה י"ג שנין כי הוה אתי ריש נהרא למתא הוה אמר לרבנן לך עמי בא בחדרך וגר כי קא ניחא נפשיה אמר י"ג מעי דציירלי בסדינאי אהדרינהו לפלוני דשקלתינהו מיניה ולא אצטריכו לי: **אמר** ר"ש בתחלה היו קורין אותן את אוספי שביעית סוחרי שביעית והיו אומרים אוספין בשרין סוחרין פסולין משרבו ממצי מעות לעניים ועניים אספי ומייתי להו בהני מעות אמרו אחד זה וא' זה פסולין משרבו האנסין ומאן נינהו עובדי כוכבים ותובעין ארנונא מיניהו התירו להן לאסוף ולפרוע להן כדי יגאי דמכריז דזרעו בשביעית משום ארנונא חזרו לומר אוספין בשרין זורעין פסולין. ר' חייא בר זרנוקי ור' יהושע בן יהוצדק הוו אזלי לעבר שנה באסיא בשביעית פגע בהו ריש לקיש אזל בהדייהו חדיה לההוא גברא דכריב בשביעית אמר להו כהן וחורש. כלומר כמרומה אני שזה החורש בשביעית כהן הוא כי הכהנים הם חשודים על השביעית א"ל יכול לומר אגיסטון אני כתובה כלומר יכול הוא שיאמר שדה זו שלו היא ואני אריס כתובה חזו גברא אחרינא דהוה כסח א"ל כהן וזומר אמרו לו יכול לומר איני זומר שהיא עבודת האילן אלא זמורות לעקל בית הבד אני צריך לקשור לפיכך אני חותך אלו הזמורות ומרתנן סאה תרומה שנפלה למאה סאה שביעית תעלה פחות ממאה ירקבו ומפני מה אין מוכרין אותה לכהן

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com